

En intervention som ökar livslust hos äldre

Äldre har höga självmordstal. Syftet med PROSPECT (Prevention of Suicide in Primary Care Elderly: Collaborative Trial) var att minska förekomsten av riskfaktorer för självmord hos personer 60 år och äldre.

Tjugo primärvårdsmottagningar deltog i studien. Hälften randomiserades till en intervention bestående av två komponenter: En klinisk algoritm för behandling av äldre depressioner med ett SSRI-läkemedel som förstahandsmedel och en specialutbildad »depressionsspecialist« (kurator/sjuksköterska/psykolog) som med stöd av psykiater följde patienten med avseende på symtom, biverkningar och ordinationsföljsamhet. Patienter som avböjde läkemedelsbehandling erbjöds interpersonell psykoterapi.

Genom screening av ett slumpmässigt urval av patienterna kunde de med depressionssymtom identifieras. Därefter rekryterades patienter med klinisk signifikant depression (n=598). Suicidalitet skattades med Beck's Suicidal Ideation Scale och depressionsgraden med Hamilton Depression Rating Scale (HRDS) initialt samt vid 4, 8 och 12 månader.

Patienterna i interventionsgruppen

förbättrades snabbare än de som erhöll sedvanlig vård. Vid 8 månader hade suicidaliteten minskat med 71 procent hos interventionspatienterna och med 44 procent i kontrollgruppen (P=0,005). Depressionsgraden minskade snabbare i interventionsgruppen. Vid 4 månader var reduktionen i HRDS 7,4, vilket kunde jämföras med 3,9 hos dem som erhöll sedvanlig vård (P<0,001).

Även patienter som brukar exkluderas från läkemedelsprövningar fick delta i studien, vilket är en klar styrka. Uppläggningen gör dock att studien inte kan svara på frågan om interventionen kunnat rädda liv. Ett annat frågetecken är att interventionen erbjöds patienten utan kostnad, vilket kan ha påverkat utgången. En kommande publikation skall fokusera på bl a hälsoekonomiska aspekter. Redan nu antyder fynden att »depressionsspecialister« kan förbättra vården av äldre som tappat livsnistan.

Margda Wærn

margda.waern@neuro.gu.se

Bruce ML, et al. Reducing suicidal ideation and depressive symptoms in depressed older primary care patients: a randomized controlled trial. JAMA. 2004; 291(9):1081-91.

Viktigt diagnostisera pertussis vid plötslig spädbarnsdöd – kan vara dödsorsak

Plötslig oväntad spädbarnsdöd (sudden unexpected death in infancy, SUDI) kan orsakas av apnéer vid kikhosteinfektion [Lindgren C, et al. Eur J Pediatr 1997;156:405-9]. Det föreligger dock svårigheter att diagnostisera denna infektion. Konventionell odling är osäker, medan PCR(polymeraskedjereaktion)-teknik ökar säkerheten. Med hjälp av sådan har författarna tidigare kunnat påvisa infektion i 18 procent bland fall av plötslig spädbarnsdöd. I denna prospektiva, blindade, fall-kontrollstudie ville man ytterligare belysa förekomsten av kikhosta.

254 spädbarn (66,1 procent pojkar) som avlidit plötsligt och oväntat inkluderades i studien från åtta rättsmedicinska institutioner i Tyskland. Obducenten fick inte veta resultaten från PCR-undersökningen. Dessutom rekryterades 441 matchade kontroller. Med PCR analyserades pertussis i nasofarynx- och trakealsekret från fallen och i nasofarynxsekret från kontrollerna.

Slutlig diagnos blev plötslig oväntad spädbarnsdöd i 76 procent av fallen, luftvägsinfektion i 11 procent och övri-

ga diagnoser i 13 procent. B pertussis kunde påvisas hos 5,1 procent av fallen och 5,3 procent av kontrollerna. Av de tolv fallen med positiv PCR hade tio fått diagnosen plötslig oväntad spädbarnsdöd. Fyra fall (1,7 procent) hade positiv PCR i nasofarynx, sju (3,0 procent) i trakealsekret och ett fall på båda lokalerna.

Författarna vill understryka vikten av att diagnostisera pertussisinfektion i fall av plötslig oväntad spädbarnsdöd eftersom denna kan vara dödsorsaken. Ett observationer är att så många som sju fall av pertussisinfektion kunde diagnostiseras endast från trakealsekret. Denna undersökning görs inte idag på alla rättsmedicinska avdelningar i Sverige. En liten del av de dödsfall som idag klassificeras som plötslig oväntad spädbarnsdöd skulle alltså kunna vara orsakade av pertussis.

Bernt Alm

bernt.alm@medfak.gu.se

Heininger U, et al. A controlled study of the relationship between Bordetella pertussis infections and sudden unexpected deaths among German infants. Pediatrics. 2004;114(1):e9-15.

Bättre sova på saken

Sömnbrist sätter ned omdöme och reaktionsförmåga. Strikta regler rörande arbetstider och vila finns för chaufförer och piloter men inte inom sjukvården. Två välgjorda studier i New England Journal of Medicine (NEJM) (2004;351:1829-1848) belyser hur långa jourpass och arbetstider påverkar patientsäkerheten.

Underläkare på sitt andra utbild-

Josef Milerad

medicinsk chefredaktör

ningsår, »interns«, randomiserades till att arbeta som vanligt, dvs upp till 80 timmar och med kontinuerlig tjänstgöring upp till 34 timmar per vecka eller högst 63 veckotimmar och högst 16 timmars kontinuerlig tjänstgöring. En grupp externa observatörer registrerade och klassificerade de medicinska misstag som inträffade under studietiden, som var ett år på två intensivvårdsavdelningar.

»Dolda« felbedömningar, alltså sådana som inte skulle ha upptäckts om observatörerna inte varit närvarande, var 56 procent fler i gruppen med långa arbetspass. Andelen medicineringsfel var 21 procent fler, och antalet diagnostiska felbedömningar var sex gånger fler. Enligt författarna fanns ett direkt orsakssamband med trötthet och sömnbrist. I en separat studie baserad på deltagarnas loggböcker hade interventionsgruppen 20 timmar kortare veckoarbets-tid. De sov 6 timmar mer per vecka och sov mer natten före jour.

NEJMs chefredaktör Jeff Drazen, som också tjänstgjorde som observatör, har skrivit ledarkommentaren. Att misstagen i sjukvården minskar om rutinerade läkare får tillräckligt med sömn är uppenbart. Men också journalhantering och ronder måste utvecklas i riktning mot bättre säkerhet. Ny teknologi bör utnyttjas för att göra patientinformation lätt att hitta i och unga läkare tränas mer i att rapportera och memorera viktig information.

josef.milerad@lakartidningen.se